

Äktenskap, partnerskap och samboende

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet närmare 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005 som främst gäller lagstiftningen om äktenskap, partnerskap och samboende.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar främst till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida samt pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns 16 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Könsneutral äktenskapslagstiftning	7
Barnäktenskap och tvångsäktenskap	10
Ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap	12
Betänketid vid äktenskapsskillnad	14
Överklagande av dom	15
Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare	16
Sambolagen	16
Följdändringar till sambolagen	18
Översyn av samäganderättslagen	19
Jämkning av bodelning	19
Gemensamma lån vid bodelning	21
Pensionsrättigheter vid bodelning	22
Tidsfrister vid bodelning	24
Bodelningskostnader	25
Nordisk lagharmonisering	26
Egendomsförhållanden	27
Reservationer	29
1. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (kd)	29
2. Barnäktenskap och tvångsäktenskap, punkt 2 (fp, v)	31
3. Ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap, punkt 3 (m, fp, kd, c)	31
4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 4 (v)	32
5. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 6 (m, fp, kd, c)	33
6. Sambolagen, punkt 7 (v)	33
7. Översyn av samäganderättslagen, punkt 9 (m, fp, kd, c)	34
8. Jämkning av bodelning, punkt 10 (m, fp, kd, c)	35
9. Gemensamma lån vid bodelning, punkt 11 (v, c)	36
10. Pensionsrättigheter vid bodelning, punkt 12 (v)	36
11. Tidsfrist vid bodelning, punkt 13 (m, fp, kd, c)	37
12. Verkställighet av bodelning, punkt 14 (fp, c)	38
13. Bodelningskostnader, punkt 15 (m, fp, kd, c)	38
14. Nordisk lagharmonisering, punkt 16 (fp, c)	39
15. Egendomsförhållanden, punkt 17 (m, fp)	39
16. Egendomsförhållanden, punkt 17 (v)	40
Särskilda yttranden	42
1. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (fp, c)	42
2. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (v)	43
3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 6 (v)	44
4. Jämkning av bodelning, punkt 10 (v)	44
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	45

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005 45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Könsneutral äktenskapslagstiftning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L231, 2005/06:L239 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L252 yrkandena 1–3, 2005/06:L291 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7 och 8, 2005/06:L309 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L313 yrkandena 1, 2, 5 och 6, 2005/06:L341 yrkande 2, 2005/06:L343, 2005/06:L375 yrkandena 4 och 22–26 samt 2005/06:L392.

Reservation 1 (kd)

2. **Barnäktenskap och tvångsäktenskap**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju380 yrkande 28, 2005/06:Sf383 yrkande 22 och 2005/06:So429 yrkande 14.

Reservation 2 (fp, v)

3. **Ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L276 yrkandena 9 och 10.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. **Betänketid vid äktenskapsskillnad**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L250 yrkande 1.

Reservation 4 (v)

5. **Överklagande av dom**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L250 yrkande 2.

6. **Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L215, 2005/06:L234 och 2005/06:L317.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

7. **Sambolagen**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L207 yrkandena 1–3.

Reservation 6 (v)

8. **Följdändringar till sambolagen**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L291 yrkande 9.

9. **Översyn av samäganderättslagen**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L320.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

10. Jämkning av bodelning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju380 yrkande 19, 2005/06:Ju381 yrkande 19, 2005/06:Ju483 yrkande 23, 2005/06:L218, 2005/06:L236, 2005/06:L251 yrkande 1, 2005/06:L265 yrkande 3, 2005/06:L276 yrkandena 4 och 8, 2005/06:L361 och 2005/06:L395.

Reservation 8 (m, fp, kd, c)

11. Gemensamma lån vid bodelning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L251 yrkande 2, 2005/06:L265 yrkandena 1, 6 och 7 samt 2005/06:A310 yrkande 9.

Reservation 9 (v, c)

12. Pensionsrättigheter vid bodelning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L259 och 2005/06:L289 yrkande 2.

Reservation 10 (v)

13. Tidsfrist vid bodelning

Riksdagen avslår motion 2005/06:L276 yrkande 7.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

14. Verkställighet av bodelning

Riksdagen avslår motion 2005/06:L276 yrkande 6.

Reservation 12 (fp, c)

15. Bodelningskostnader

Riksdagen avslår motion 2005/06:L276 yrkande 5.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

16. Nordisk lagharmonisering

Riksdagen avslår motion 2005/06:L276 yrkande 1.

Reservation 14 (fp, c)

17. Egendomsförhållanden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L276 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06:L297 yrkande 1.

Reservation 15 (m, fp)

Reservation 16 (v)

Stockholm den 7 mars 2006

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Pia Nilsson (s), Johan Löfstrand (s), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Annika Qarllsson (c).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet närmare 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005 som främst gäller lagstiftningen om äktenskap, partnerskap och samboende.

Utskottet behandlar under särskilda rubriker de olika frågor som har aktualiserats i motionerna. Förslagen i motionerna finns i *bilagan*.

Könsneutral äktenskapslagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på ändringar i lagstiftningen om äktenskap och partnerskap. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete. Jämför reservation 1 (kd) och särskilda yttrandena 1 (fp, c) och 2 (v).

Motionerna

Närmare 30 motionsyrkanden avser grundläggande frågor som gäller lagstiftningen om äktenskap och partnerskap.

I flera motioner förespråkas en ordning med en *könsneutral äktenskapslagstiftning*. Sålunda begär Tasso Stafilidis m.fl. (v) i motion L252 att regeringen skall lägga fram förslag som innebär att äktenskapslagstiftningen görs könsneutral och att partnerskapslagen som en följd därav avskaffas (yrkandena 1 och 2). Motsvarande krav framställs i motionerna L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) (yrkandena 1 och 8), L341 av Kenneth Johansson m.fl. (c) (yrkande 2), L375 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkandena 22 och 23) samt L392 av Börje Vestlund m.fl. (s).

I motion L252 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) begärs därutöver att en ordning med s.k. *civiläktenskap* införs (yrkande 3). Med utgångspunkt i principen om statens neutralitet i religiösa frågor anser motionärerna att det är rimligt att äktenskapet sekulariseras på så sätt att vigselrätten tas bort från Svenska kyrkan och andra trossamfund. I samband med den civila vigselförrättningen skall ett par dock, precis som i dag, kunna anordna en religiös ceremoni.

Frågor om *äktenskapets ställning* behandlas i två motioner. Göran Hägglund m.fl. (kd) har i motion L313 som utgångspunkt att äktenskapet är den tryggaste juridiska formen för samlevnad mellan en man och en kvinna. Motionärerna begär tillkännagivanden om att samhället skall framhålla att en medveten vilja till stärkt familjegemenskap bäst markeras

genom äktenskapet (yrkande 1), att barnkonventionen bör tillgodoses i all samlevnadslagstiftning (yrkande 2), att utredningen om könsneutrala äktenskap skall läggas ned (yrkande 5) och att man vid utformningen av regler om skatter och sociala förmåner skall undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människor förlorar ekonomiskt på att gifta sig eller vinner ekonomiskt på att skilja sig (yrkande 6). I motion L343 av Mikael Oscarsson och Per Landgren (kd) begärs ett tillkännagivande om att en folkomröstning skall arrangeras om utredningen om äktenskap och partnerskap kommer att föreslå ett könsneutralt äktenskap.

I en motion begärs tillkännagivanden om en *samlevnadsbalk*. Gudrun Schyman (–) framhåller i motion L309 att alla människor som genom samlevnad har en gemensam ekonomi med statens hjälp borde få ett juridiskt och ekonomiskt skydd reglerat medelst en god lagstiftning. En sådan reglering bör, enligt motionären, inte vara kopplad till kön eller sexuell läggning. Med hänvisning härtill begär motionären dels ett tillkännagivande om att äktenskapsbalken skall avskaffas (yrkande 1), dels att regeringen skall lägga fram förslag om en samlevnadsbalk som reglerar samlevnadsförhållanden där såväl kön som sexualitet är ovidkommande och där parternas skyldigheter och rättigheter regleras oavsett parternas inbördes relationer (yrkande 2).

Andra motionsyrkanden avser önskemål om ändringar i *partnerskapslagen*. Tasso Stafilidis m.fl. (v) begär i motion L239 att regeringen skall lägga fram lagförslag som innebär att det – för den tid partnerskapslagen kvarstår – införs en möjlighet till dispens från den 18-årsgräns som gäller för registrering av partnerskap (yrkande 1). Motsvarande yrkande finns i motion L375 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkande 25). I motion L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs tillkännagivanden om dels att de s.k. anknätningsvillkoren i partnerskapslagen skall avskaffas (yrkande 2), dels att den nordiska familjerättsliga konventionen om äktenskap, adoption och förmynderskap skall utvidgas till att också omfatta partnerskap (yrkande 7). Motsvarande yrkanden finns i motion L375 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkandena 4 och 24). Därutöver begär Lars Leijonborg m.fl. (fp) i motion L291 ett tillkännagivande om en internationellt privaträttslig konvention om partnerskap (yrkande 5).

Slutligen tas i några motioner upp frågor som gäller *vigsel och partnerskapsregistrering*. I tre motioner, L239 av Tasso Stafilidis m.fl. (v), L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) (yrkande 4) och L375 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkande 26), begärs att trossamfund skall ges rätt att förrätta registrering av partnerskap på samma villkor som gäller för att förrätta vigsel. Motionärerna anser att de trossamfund som så önskar bör kunna ges sådan behörighet.

I motion L231 av Margareta Pålsson och Ewa Thalén Finné (båda m) begärs ett tillkännagivande om att den som får förrätta s.k. borgerlig vigsel eller partnerskapsregistrering bör ges behörighet att göra det i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden som rör grundläggande frågor i lagstiftningen om äktenskap och partnerskap, senast våren 2005, varvid frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning varit föremål för särskild uppmärksamhet (bet. 2004/05:LU14).

När utskottet våren 2004 behandlade motionsyrkanden om könsneutral äktenskapslagstiftning anförde utskottet att samhällets syn på homosexuella och homosexuell samlevnad förändrats radikalt under de drygt 15 år som gått sedan riksdagens ursprungliga ställningstagande till frågan om ett homosexuellt äktenskap. Utskottet anförde vidare att det, enligt utskottets mening, inte kan uteslutas att allmänhetens syn på dessa frågor också genomgått betydande förändringar, och att detta antagande fick stöd av gjorda opinionsundersökningar. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att tiden kunde anses mogen för att brett och förutsättningslöst utreda frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning. Enligt utskottets uppfattning borde lämpligen en parlamentariskt sammansatt utredning ges detta uppdrag där olika aspekter på frågan ges en noggrann genomlysning. Det fick ankomma på regeringen att tillkalla en sådan utredning och utarbeta erforderliga direktiv. Efter förslag av utskottet gav riksdagen regeringen detta till känna (bet. 2003/04:LU22, rskr. 200).

I januari 2005 beslutade regeringen att en särskild utredare, biträdd av två referensgrupper – en med företrädare för riksdagspartierna och en med företrädare för trossamfund – skall ta ställning till om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap (dir. 2005:6). Utredaren skall hålla en nära kontakt med homosexuella organisationer samt andra berörda. Utredningen har antagit namnet Äktenskaps- och partnerskapsutredningen.

Av direktiven följer sammanfattningsvis att utredaren skall göra en grundlig analys av frågan om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap och redovisa samtliga skäl som talar för och emot detta. Vidare skall utredaren ta ställning till formerna för ingående av äktenskap. Utredaren skall överväga om behörigheten för trossamfund att företräda det allmänna vid ingående av äktenskap bör finnas kvar eller om äktenskap endast bör få ingås civilt. Om utredaren anser att äktenskap även i fortsättningen bör kunna ingås hos trossamfund, skall det övervägas om några förändringar bör göras när det gäller denna behörighet. Utredaren skall, oavsett sina ställningstaganden när det gäller trossamfunden, utreda formerna för ingående av äktenskap civilt. Om utredarens slutsats blir att äktenskap bör kunna ingås av par av samma kön, bör detta enligt direktiven få till följd att partnerskapslagen upphävs. Om utredaren kommer till slutsatsen att äktenskap inte bör kunna ingås av par av samma kön, skall utgångspunkten i stället vara att partnerskapet behålls. Det skall då övervägas om förändringar bör göras när det gäller partnerskapet. Uppdraget skall redovisas senast den 30 mars 2007. Det står utredaren fritt att lämna särredovisningar i vissa frågor om det bedöms lämpligt.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att frågan om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap, och andra därmed sammanhängande frågor, nu är föremål för en grundlig utredning. Utredningen har fått ett omfattande uppdrag, och flertalet av de nu aktuella motionerna behandlar frågor som kommer att aktualiseras inom ramen för utredningen. Det gäller såväl frågor om en könsneutral äktenskapslagstiftning och en ordning med s.k. civiläktenskap, äktenskapets ställning, rätten att förrätta vigsel och partnerskapsregistrering som olika krav på ändringar såvitt gäller partnerskapslagstiftningen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att nu vidta någon åtgärd med anledning av dessa motioner. Resultatet av pågående utredningsarbete bör i stället avvaktas.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L239 yrkandena 1 och 2, L252 yrkandena 1–3, L291 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7 och 8, L309 yrkandena 1 och 2, L313 yrkandena 1, 2, 5 och 6, L341 yrkande 2, L343, L375 yrkandena 4 och 22–26 samt L392.

När det gäller motion L231 vill utskottet liksom våren 2005 framhålla att det enligt nuvarande lagstiftning inte föreligger något hinder mot ett förordnande av vigsel- eller registreringsförrättare utan geografisk begränsning. Av förordningen (1987:1019) med närmare föreskrifter om vigsel som förrättas av domare eller särskilt förordnad vigselförrättare följer bl.a. att tid och plats för vigseln bestäms av vigselförrättaren efter samråd med paret. Motsvarande bestämmelser finns i förordningen (1994:1341) om registrering av partnerskap. För många av de vigsel- och registreringsförrättare som förordnas av länsstyrelserna är uppdraget visserligen knutet till att de är förtroendevalda med politiska uppdrag inom en kommun. Det finns dock, enligt gällande författningar, inget som hindrar att den som är förordnad utför uppdrag även i andra delar av landet.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår också motion L231.

Barnäktenskap och tvångsäktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på bl.a. avskaffande av möjligheten att ingå äktenskap före 18 års ålder. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående utredningsarbete. Jämför reservation 2 (fp, v).

Motionerna

I motion Ju380 av Johan Pehrson m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att den dispensmöjlighet som finns i dag bör avskaffas så att ingen person under 18 år lagligen kan ingå äktenskap (yrkande 28). Ett motsvarande yrkande framställs i motion Sf383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) (yrkande 22).

Även Hillevi Engström (m) pekar i motion So429 på de problem som finns särskilt för flickor som lever i s.k. hederskulturer och risken att de tvingas ingå äktenskap mot sin vilja. I motionen begärs ett tillkännagivande om att lagstiftningen inte skall acceptera äktenskap som skett genom ombud, dvs. där en part inte själv deltagit (yrkande 14).

Utskottets ställningstagande

Våren 2004 behandlade utskottet regeringens proposition 2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. De då föreslagna lagändringarna syftade till att förbättra skyddet för enskilda mot påtvingade och för tidiga äktenskap och därigenom förhindra barnäktenskap och tvångsäktenskap. Förslagen i propositionen tillstyrktes av utskottet (bet. 2003/04:LU19).

Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 maj 2004, innebar bl.a. att villkoren för att få tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder skärptes. Den som är under 18 år får inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen, och till följd av 2004 års lagändringar får tillstånd ges endast om det finns särskilda skäl (2 kap. 1 § äktenskapsbalken). I ett sådant ärende skall länsstyrelsen inhämta yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd här i landet, i den kommun där han eller hon vistas (15 kap. 1 § äktenskapsbalken).

Utskottet underströk i ovan nämnda betänkande att en dispensprövning inte enbart handlar om att ge en underårig rätt att ingå äktenskap utan också om att undanta den underårige från det skydd åldersgränsen erbjuder. Därför bör sådant tillstånd ges bara om det föreligger särskilda skäl. Vidare anförde utskottet att en självklar utgångspunkt för prövningen är att den underåriges eget bästa skall vara bestämmande vid avgörandet. Endast om förhållandena är sådana att det är särskilt angeläget ur den unges synvinkel att äktenskap kan ingås före 18 års ålder bör dispens meddelas. Sammanfattningsvis ansåg utskottet att den ordning för dispensprövningen som föreslagits i propositionen var fullt tillfredsställande.

Vad som anförs i motionerna Ju380 och Sf383 utgör enligt utskottets mening inte skäl att frångå riksdagens ställningstaganden från våren 2004 och nu förorda något initiativ till lagändringar när det gäller möjligheterna att få dispens från 18-årsgränsen för att ingå äktenskap.

När det sedan gäller motion So429 konstaterar utskottet att det för äktenskap som ingås i Sverige ställs krav på att mannen och kvinnan skall vara samtidigt närvarande vid vigseln (4 kap. 2 § äktenskapsbalken). Om så inte är fallet är den förrättning som ägt rum ogiltig som vigsel.

Beträffande äktenskap som ingåtts utanför Sverige behandlades även denna fråga i ovan nämnda lagstiftningsärende. Förutom ändringar i äktenskapsbalken beslutade riksdagen ändringar i bl.a. lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (1904 års lag). Bland annat infördes en ny regel som förtydligar och utökar möjligheterna att vägra erkänna vissa utländska äktenskap (1 kap.

8 a §). Ett utländskt äktenskap skall inte erkännas i Sverige om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång, eller om minst en av parterna hade anknytning till Sverige och det skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag vid den tidpunkt då det ingicks. Undantag görs dock om det finns särskilda skäl att erkänna äktenskapet. Vad gäller formerna för ingående av äktenskap anses ett äktenskap som ingåtts utomlands giltigt till formen, om det är giltigt i det land där det ingicks. Som anfördes i ovan nämnda proposition förekommer det i vissa delar av världen att man ingår äktenskap genom ombud. Ett äktenskap som ingås genom ombud behöver inte av den anledningen ha ingåtts av tvång, men i vissa fall kan det hända att ombudet tagit sina instruktioner från någon annan än den som ombudet företräder. Bestämmelserna i vigsellandet kan också vara sådana att den som ingår äktenskapet inte har någon egen rätt att besluta i frågan. Om äktenskapet i sådana fall har ingåtts mot den enskildes vilja är tvånget att anse som så allvarligt att äktenskapet, till följd av 2004 års lagändringar, inte bör godtas i Sverige.

Utskottet kan inte komma till någon annan slutsats än att de nuvarande regler som syftar till att förhindra tvångsäktenskap har fått en ändamålsenlig utformning. Vad som anförts i motion So429 utgör, enligt utskottets mening, inte skäl att nu förorda initiativ till ytterligare lagändringar.

I sammanhanget kan också nämnas att regeringen i december 2005 har beslutat att en särskild utredare skall göra en översyn av straffbestämmelsen om människohandel och överväga förändringar i syfte att förstärka skyddet mot människohandel. Utredaren skall också analysera om den gällande lagstiftningen – i straffrättsligt hänseende – erbjuder ett tillfredsställande skydd mot barn- och tvångsäktenskap och inom ramen för sitt uppdrag lägga fram författningsförslag. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2007 (dir. 2005:152).

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju380 yrkande 28, Sf383 yrkande 22 och So429 yrkande 14.

Ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på införande av en möjlighet till ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 3 (m, fp, kd, c).

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L276 ett tillkännagivande om behovet av en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås under tvång, av misstag, under svek eller av personer

med bristande rättskapacitet (yrkande 9). I samma motion begärs ett tillkännagivande om återinförande av en återgångsregel för äktenskap som ingåtts trots äktenskapshinder och utan ansökan om dispens (yrkande 10).

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden avstyrktes av utskottet våren 2004 i samband med utskottets ställningstagande till proposition 2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap (bet. 2003/04:LU19).

Som redovisas i nämnda betänkande skall vissa i rättsligt hänseende konstitutiva moment föreligga vid en vigsel (4 kap. 2 § äktenskapsbalken). Dessa är att kvinnan och mannen skall vara samtidigt närvarande, att de skall samtycka till äktenskapet på fråga från vigselförrättaren, att vigselförrättaren skall förklara att de är makar och att vigselförrättaren är behörig att förrätta vigsel. Brister det i fråga om någon av dessa förutsättningar är följden den att förrättningen är ogiltig som vigsel. Detta innebär att det äktenskap som synes ha uppstått är en nullitet. Den förrättning som ägt rum ger inte i något hänseende upphov till ett äktenskaps rättsverkningar. Andra fel eller brister i förrättningen eller förfarandet än de angivna leder inte till vigselns ogiltighet. Principen bakom de restriktiva rekvisiten för vigselns ogiltighet är att faktiskt bestående äktenskap inte bör få rivas upp på grund av formfel vid dess ingående, såvida felet inte är av synnerlig betydelse.

I ovan nämnda lagstiftningsärende beslutade riksdagen, såsom redovisats i föregående avsnitt, en uttrycklig regel om att utländska äktenskap som ingåtts under tvång inte skall erkännas i Sverige. Utskottet konstaterade i det sammanhanget att Lagrådet ansett att frågan om tvångsäktenskap borde belysas i ett vidare perspektiv. Lagrådet hade efterlyst en översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet. Utskottet anförde att rättsläget i dessa avseenden inte är helt klart men delade regeringens bedömning att det inte fanns skäl att göra den av Lagrådet efterfrågade översynen inom ramen för det då aktuella lagstiftningsärendet. Enligt utskottet kunde det emellertid finnas skäl för regeringen att i framtiden återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Utskottet vill inte heller nu utesluta att det kan finnas skäl för regeringen att, i lämpligt sammanhang, överväga dessa frågor. Något formellt tillkännagivande härom från riksdagens sida kan dock inte anses erforderligt, och utskottet föreslår att motion L276 yrkande 9 avslås.

Vad därefter gäller frågan om det bör införas en möjlighet till ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap ansåg regeringen i ovan nämnda lagstiftningsärende att det inte var motiverat att i det sammanhanget överväga att införa en sådan möjlighet såvitt gäller äktenskap som ingåtts i Sverige. De fall där en sådan möjlighet skulle kunna utnyttjas är, enligt vad reger-

ingen anförde i propositionen, mycket sällsynta, och det är möjligt att enkelt upplösa sådana äktenskap genom äktenskapsskillnad. Utskottet hade inte någon annan uppfattning än regeringen.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och ser inte heller nu skäl för någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion L276 yrkande 10 som därför bör avslås.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med krav på att betänketiden vid äktenskapsskillnad skall avskaffas. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 4 (v).

Motionen

Tasso Stafilidis m.fl. (v) anför i motion L250 att de makar som bestämt sig för att ansöka om äktenskapsskillnad redan har övervägt saken i tillräcklig omfattning och att äktenskapsskillnad därför skall medges utan att det ställs krav på betänketid. Motionärerna begär att regeringen skall lägga fram lagförslag i enlighet med detta (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

En äktenskapsskillnad skall i vissa fall föregås av en betänketid på minst sex månader. Betänketid skall löpa om båda makarna begär det, om någon av dem varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad eller om bara en av makarna vill att äktenskapet skall upplösas (5 kap. 1 och 2 §§ äktenskapsbalken). Äktenskapsbalkens regler om betänketid är tillämpliga också i fråga om upplösning av registrerat partnerskap (2 kap. 2 § partnerskapslagen).

Motioner med yrkanden om att betänketiden skall avskaffas har tidigare avstyrkts av utskottet, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU14). Utskottet har ansett att en betänketid på sex månader är väl avvägd och har inte varit berett att föreslå ett avskaffande av betänketiden.

Utskottet vidhåller alltså sin uppfattning och anser att riksdagen bör avslå motion L250 yrkande 1.

Överklagande av dom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med krav på att möjligheten att överklaga en dom på äktenskapsskillnad respektive upplösning av partnerskap skall avskaffas. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion L250 anser Tasso Stafilidis m.fl. (v) att rätten att överklaga bör tas bort vid dom på äktenskapsskillnad respektive upplösning av registrerat partnerskap. Motionärerna begär att regeringen skall lägga fram lagförslag i enlighet med detta (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Enligt 49 kap. 1 § rättegångsbalken gäller som en allmän regel att en tingsrätts dom får överklagas. Motsvarande gäller enligt 54 kap. 1 § rättegångsbalken i fråga om överklagande av en hovrätts dom. För att Högsta domstolen skall pröva en hovrätts dom krävs enligt 54 kap. 9 § rättegångsbalken prövningstillstånd.

I juni 2005 beslutade riksdagen om ändringar i det processuella regelverket (prop. 2004/05:131, bet. JuU29, rskr. 307). Bland annat beslutades en ändring i 49 kap. 12 § rättegångsbalken som innebär att det som huvudregel skall krävas prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva en tingsrätts dom. Av 14 kap. 5 § äktenskapsbalken följer att frågor om bl.a. vårdnad om barn, barns boende och umgänge med barn kan prövas i ett mål om äktenskapsskillnad. För överklagande av en tingsrätts dom i ett sådant mål vari en fråga om vårdnad, boende eller umgänge varit föremål för prövning skall enligt 18 kap. 3 a § äktenskapsbalken inte gälla något krav på prövningstillstånd. Om en sådan fråga överklagas inom ramen för ett mål om äktenskapsskillnad krävs inte prövningstillstånd för någon del av överklagandet. Däremot krävs alltså prövningstillstånd om domen endast avser äktenskapsskillnad. Detsamma gäller en dom om upplösning av partnerskap. De nu nämnda lagändringarna kommer att träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Kravet på prövningstillstånd i hovrätt omfattar således även mål om äktenskapsskillnad och upplösning av partnerskap. Utskottet kan inte finna annat än att de våren 2005 beslutade ändringarna beträffande prövningstillstånd för domar som endast avser äktenskapsskillnad ligger i linje med motionärernas önskemål om att snabbare få till stånd en lagakraftvunnen dom. Några ytterligare åtgärder från riksdagens sida är inte påkallade.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion L250 yrkande 2.

Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med krav på höjd ersättning till vigsel- och registreringsförrättare. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete. Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 3 (v).

Motionerna

I motion L215 av Chatrine Pålsson (kd) begärs ett tillkännagivande om att ersättningen till s.k. borgerliga vigsel- och registreringsförrättare skall ses över i syfte att ge dem en mer skälig ersättning. Liknande krav framställs i motionerna L234 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (båda s) och L317 av Yvonne Andersson m.fl. (kd).

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden har avstyrkts av utskottet vid flera tidigare tillfällen, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU14). Utskottet konstaterade då att frågan om ersättning till vigsel- och registreringsförrättare kommer att bli föremål för behandling inom ramen för Äktenskaps- och partnerskapsutredningen. Enligt utskottets mening fanns det inte anledning för riksdagen att föregripa det arbetet.

Utskottet kan i dag konstatera att motionsspörsmålen är föremål för överväganden av Äktenskaps- och partnerskapsutredningen. Enligt utskottets mening finns inte skäl för riksdagen att föregripa resultatet av detta arbete. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L215, L234 och L317.

Sambolagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med krav på en översyn av och informationsinsatser om sambolagen. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden och redan vidtagna åtgärder. Jämför reservation 6 (v).

Motionen

Ana Maria Narti (fp) pekar i motion L207 på de olikheter som föreligger mellan äktenskapsbalken och sambolagen när det gäller arvsrätten. Enligt motionären finns det inte några bärande skäl för att i det här avseendet behandla sambor på något annat sätt än makar, dvs. sambor skall inte

behöva upprätta testamente för att kunna ärva varandra. I motionen begärs tillkännagivanden om en skyndsam översyn och omarbetning av sambolagen för att komma till rätta med de nämnda olikheterna (yrkandena 1 och 2). Motionären anför vidare att många sambor inte känner till vilka bestämmelser som gäller för ett samboförhållande. Med hänvisning till det begärs ett tillkännagivande om en bred informationskampanj om sambolagens bestämmelser (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

I december 2005 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om arvsrätt för sambor (bet. 2005/06:LU10). Utskottet redovisade i det sammanhanget att regeringen i proposition 2002/03:80 Ny sambolag anförde att utgångspunkten liksom tidigare borde vara att det inte får införas så utförliga regler för sambor att man därigenom åstadkommer vad som skulle kunna betecknas som ett äktenskapsliknande system av lägre dignitet. Varken lagutskottet eller riksdagen redovisade någon annan uppfattning (bet. 2002/03:LU19, rskr. 211).

Utskottet har i dag inte någon annan uppfattning och anser att riksdagen bör avslå motion L207 yrkandena 1 och 2.

Vad sedan gäller behovet av information om sambolagstiftningen behandlades även den frågan i ovan nämnda lagstiftningsärende om en ny sambolag. Utskottet konstaterade därvid att allmänhetens kunskap om sambolagen ofta är dålig och att det har visat sig att även personer som själva är sambor saknar kunskap om lagstiftningens innehåll. För att förhindra negativa konsekvenser och förbättra informationen om lagens innehåll ansåg utskottet det mycket viktigt att regeringen vidtar åtgärder så att allmänheten på ett enkelt och lättförståeligt språk kan ta till sig upplysningar om sambolagstiftningens innehåll och konsekvenser för den enskilde. Utskottet delade således den uppfattning om en informationsatsning som kom till uttryck i då aktuella motioner men utgick från att regeringen, utan någon åtgärd från riksdagens sida, skulle vidta erforderliga åtgärder för att allmänheten skall öka sin kunskap om sambolagstiftningen.

Utskottet anser alltså att information till allmänheten om sambolagstiftningen är av största betydelse för att förhindra negativa och oförutsedda konsekvenser av ett samboförhållande och ser med tillfredsställelse på att Justitiedepartementet efter det att 2003 års sambolag beslutades har spridit information om lagstiftningen. Enligt utskottets mening är det viktigt att sådan information sprids kontinuerligt i breda kretsar och inte bara i anslutning till att ny lagstiftning kommer till.

Med det anförda förutsätter utskottet att fortsatta informationsinsatser kommer till stånd från regeringens sida utan några uttalanden av riksdagen och föreslår att riksdagen avslår motion L207 yrkande 3.

Följdändringar till sambolagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på ytterligare följdändringar med anledning av sambolagen. Utskottet utgår från att regeringen tar erforderliga initiativ.

Motionen

Lars Leijonborg m.fl. (fp) pekar i motion L291 på att det krävs ytterligare följdändringar till sambolagen eftersom språkligt sett diskriminerande bestämmelser kvarstår i vissa förordningar. I motionen begärs ett tillkännagivande med innebörden att en revision av återstående författningstexter måste göras före utgången av innevarande riksmöte (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Redan våren 2003 i samband med behandlingen av proposition 2002/03:80 Ny sambolag uttalade utskottet att man ansåg det angeläget att följdändringar i vissa andra författningar (utom de med anknytning till assisterad befruktning för lesbiska par) skulle komma till stånd. Utskottet ansåg att regeringen skyndsamt borde återkomma till riksdagen med förslag till sådana författningsändringar, och förordade ett tillkännagivande med detta innehåll. Riksdagen följde utskottet (bet. 2002/03:LU19, rskr. 211).

Därefter har riksdagen, efter regeringens förslag i proposition 2004/05: 137 Assisterad befruktning och föräldraskap, beslutat ändringar i vissa bestämmelser om sambor i föräldrabalken, ärvdabalken och jordabalken. Ändringarna har gjorts i syfte att tydliggöra att även sambor av samma kön omfattas av bestämmelserna (bet. LU25, rskr. 284).

De författningar som motionärerna nu pekar på är av regeringen beslutade förordningar. Utskottet anser alljämt, liksom våren 2005, att det är angeläget att följdändringar kommer till stånd i sådana författningar som trots 2003 års sambolag innehåller språkligt sett omotiverade skillnader mellan sambor av samma kön och sambor av olika kön (bet. 2004/05: LU14). Utskottet utgår från att regeringen i det här avseendet tar erforderliga initiativ utan något mer formellt uttalande från riksdagens sida. Motion L291 yrkande 9 bör därför avslås.

Översyn av samäganderättslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en översyn av samäganderättslagen. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Motionen

I motion L320 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om behovet av att omgående göra en översyn av samäganderättslagen i syfte att komma till rätta med de problem som uppstår för främst makar, registrerade partner och sambor när de inte är eniga om hur ett samägande skall upplösas.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkanden med motsvarande inriktning har tidigare behandlats av utskottet, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU14). Utskottet har därvid pekat på att regeringen i proposition 2002/03:80 Ny sambolag konstaterat att praktiska skäl i och för sig kan tala för att samäganderätt borde kunna upplösas i en bodelning, men att en sådan ordning kräver ganska ingripande förändringar av bodelningsreglerna och måste analyseras noggrant. Utskottet har också delat den av regeringen uttalade bedömningen att det kan finnas anledning att närmare överväga frågan om samäganderätt borde kunna upplösas i en bodelning.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning men kan inte se att det i frågan föreligger sådana meningsmotsättningar mellan regeringen och motionärerna att något uttalande från riksdagens sida är påkallat. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion L320.

Jämkning av bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på ändrade regler om jämkning av bodelning. Utskottet hänvisar till pågående arbete. Jämför reservation 8 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 4 (v).

Motionerna

I ett flertal motioner behandlas frågan om möjligheterna till jämkning av bodelning i situationer när en make har gjort sig skyldig till övergrepp mot den andre maken eller någon annan närstående och förpliktats att

betala skadestånd. Sålunda begär Magdalena Andersson och Jan-Evert Rådström (båda m) i motion L218 ett tillkännagivande med innebörden att jämningsreglerna i det här avseendet behöver ses över för att otillfredsställande bodelningsresultat skall kunna undvikas. Liknande krav framställs i motionerna L236 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s), L251 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) (yrkande 1), L265 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c) (yrkande 3), L276 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) (yrkande 4), L361 av Kerstin Engle m.fl. (s), L395 av Britta Rådström och Carin Lundberg (båda s), Ju380 av Johan Pehrson m.fl. (fp) (yrkande 19), Ju381 av Johan Pehrson m.fl. (fp) (yrkande 19) och Ju483 av Olle Sandahl m.fl. (kd) (yrkande 23).

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L276 att regeringen lägger fram förslag till ändring av jämningsregeln i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken (yrkande 8). Motionärerna anser att en möjlighet till jämkning bör införas även till förmån för den av makarna som har minst giftorättsgods.

Utskottets ställningstagande

I 9–12 kap. äktenskapsbalken finns bestämmelser om bodelning. Här anges t.ex. vad som skall ingå i en bodelning (10 kap.) och att resultatet av en bodelning enligt huvudreglerna i vissa fall kan jämkas till fördel för någon av makarna (12 kap.). Bestämmelserna i äktenskapsbalken om bodelning tillämpas på motsvarande sätt på registrerat partnerskap. För sambor finns bestämmelser om bodelning i 8–21 §§ sambolagen.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att bestämmelserna om jämkning av bodelning bör ses över i syfte att undvika otillfredsställande bodelningsresultat, främst i de situationer där en make har gjort sig skyldig till övergrepp mot den andra maken eller någon annan närstående och förpliktats att betala skadestånd. Våren 2005 avstyrkte utskottet motsvarande yrkanden med hänvisning till det arbete med frågan som då inletts inom Regeringskansliet. Utskottet uttalade stor förståelse för de synpunkter som kommit till uttryck i motionerna och ansåg att arbetet med den här frågan bör prioriteras (bet. 2004/05:LU14).

I december 2004 gav Justitiedepartementet en sakkunnig person i uppdrag att biträda departementet med att utreda vissa frågor angående bl.a. skadestånd och bodelning i äktenskapsbalken och sambolagen. Uppdraget har i juli 2005 redovisats i departementspromemorian (Ds 2005:34) Några bodelningsfrågor.

I promemorian föreslås att utbetala eller på annat sätt tillgängliga ersättningar med stark personlig anknytning till den ersättningsberättigade maken i vissa fall skall kunna undantas från bodelning på motsvarande sätt som i dag gäller för en rätt till sådan ersättning (10 kap. 3 § äktenskapsbalken). Med sådana ersättningar avses enligt förslaget i första hand skadestånd och brottskadeersättningar avseende personskada samt motsvarande försäkringsersättningar av ideell karaktär, dvs. ersättningar som avser att kompensera den skadelidande maken för lyte och men, sveda och

värk samt kränkning av den personliga integriteten. Vidare föreslås i promemorian att det i äktenskapsbalken införs ytterligare en vederlagsregel som skapar möjlighet att ge en make ekonomisk kompensation om den andra maken genom ett otillbörligt förfarande ådragit sig skuld eller minskat sitt giftorättsgod i inte obetydlig omfattning. Utredaren har ansett det särskilt angeläget med en sådan vederlagsbestämmelse i de situationer där den aktuella skulden, eller betalning av en sådan skuld, avser ett personskadestånd på grund av våld mellan makarna. Med ett otillbörligt förfarande avses i första hand ett brottsligt eller skadeståndsgrundande beteende. I promemorian finns vidare ett förslag om att jämningsreglerna i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken och 15 § sambolagen bör ändras på så sätt att det blir möjligt för båda makarna respektive båda samborna att åberopa bestämmelserna till sin fördel oavsett deras inbördes förmögenhetsförhållanden. Det skall således inte längre vara en förutsättning för reglernas tillämpning att det är maken, eller sambon, med störst andel giftorättsgod, eller sambogendom, som gynnas. Promemorian har remissbehandlats, och ärendet bereds nu inom Justitiedepartementet.

Utskottet konstaterar att samtliga motionsyrkanden ligger inom ramen för det beredningsarbete som nu pågår inom Regeringskansliet. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att föregripa resultatet av det arbetet genom något uttalande från riksdagens sida. Utskottet förutsätter att regeringen prioriterar arbetet och så snart det är möjligt återkommer till riksdagen med erforderliga lagförslag. Riksdagen bör således avslå motionerna L218, L236, L251 yrkande 1, L265 yrkande 3, L276 yrkandena 4 och 8, L361, L395, Ju380 yrkande 19, Ju381 yrkande 19 och Ju483 yrkande 23.

Gemensamma lån vid bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på en uppdelning av gemensamma lån vid äktenskapsskillnad och bodelning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden och gällande rätt. Jämför reservation 9 (v, c).

Motionerna

Tasso Stafilidis m.fl. (v) begär i motion L251 att regeringen skall lägga fram lagförslag som innebär att det vid upplösning av partnerskap, äktenskapsskillnad och upplösning av samboförhållande alltid skall göras en uppdelning av lån som har tagits för gemensamt bruk (yrkande 2).

Liknande krav framställs i motion L265 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c) (yrkande 6). Därutöver anser motionärerna att från den dag ansökan om äktenskapsskillnad registrerats skall personligt

betalningsansvar gälla för den make eller sambo som utnyttjar en gemensam kredit. Ett tillkännagivande begärs i enlighet med detta (yrkande 7). Samma motionärer begär vidare ett tillkännagivande om att det behövs en total översyn av den lagstiftning som rör regleringen av privatekonomisk karaktär mellan makar och sambor (yrkande 1). Ett motsvarande yrkande framställs i motion A310 av Margareta Andersson m.fl. (c) (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkanden som rör gemensamma lån och krediter har behandlats av utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen, senast våren 2005 (bet. 2004/05: LU14). Utskottet har därvid uttalat bl.a. att lånevillkoren till alla delar måste betraktas som en integrerad del av lånavtalet och att ändringar i avtalet – i enlighet med grundläggande civilrättsliga principer – inte kan komma till stånd utan att avtalets parter, dvs. låntagarna och långgivaren exempelvis två makar och en bank, är överens om det. Utskottet har framhållit att en lösning på problemet måste innefatta en överenskommelse med långgivaren. Vidare har utskottet uttalat att den allmänna utgångspunkten för kreditavtal, liksom för andra civilrättsliga avtal, måste vara att villkor inte kan ändras såvida inte båda parter är överens om detta. Utskottet har också konstaterat att ett bifall till motionsyrkanden med den här inriktningen skulle innebära en genomgripande förändring av svensk rätt som utskottet inte kunnat ställa sig bakom.

Utskottet vidhåller den inställning som utskottet tidigare gett uttryck för och kan således inte heller nu ställa sig bakom motionskraven. Inte heller vad som motionsledes anförts om en översyn av den lagstiftning som rör regleringen av privatekonomisk karaktär mellan makar och sambor bör, enligt utskottets mening, föranleda någon vidare åtgärd från riksdagens sida. Av 1 kap. 3 § äktenskapsbalken följer att varje make råder över sin egendom och svarar för sina skulder. Vem av makarna som äger viss egendom eller står i skuld till någon avgörs enligt allmänna förmögenhetsrättsliga principer. Samma regler gäller för registrerade partner och sambor.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L251 yrkande 2, L265 yrkandena 1, 6 och 7 samt A310 yrkande 9.

Pensionsrättigheter vid bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på ändrade regler om fördelningen av pensionsrättigheter vid bodelning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 10 (v).

Motionerna

I motion L259 av Allan Widman m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att rätt till tjänstepension som uppkommit under äktenskapet skall behandlas som giftorätts gods vid bodelning efter äktenskapsskillnad.

Solveig Hellquist m.fl. (fp) pekar i motion L289 på att privata pensionsförsäkringar ingår i bodelningen efter en äktenskapsskillnad men att detta inte gäller alla andra slag av pensioner. Motionärerna anser att makarnas intjänade pensionsrättigheter bör läggas samman och delas lika vid en bodelning. Ett tillkännagivande begärs om detta (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Av 10 kap. 3 § äktenskapsbalken följer som huvudregel att rätt till pension på grund av privat pensionsförsäkring eller pension på grund av ett pensionsparavtal enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall ingå i en bodelning efter äktenskapsskillnad. Övriga former av pensionsrättigheter, såsom tjänstepensioner, pensioner enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och pension enligt det reformerade ålderspensionssystemet, ingår däremot inte i bodelningen.

Om det efter äktenskapsskillnad uppstår en snedfördelning av makarnas pensionsskydd, finns det genom bestämmelser om underhåll i 6 kap. äktenskapsbalken olika möjligheter att jämna ut olikheterna och förbättra situationen för en make som har dåligt pensionsskydd och otillräckliga möjligheter att själv förbättra skyddet. I sammanhanget kan nämnas att den omständigheten att en av makarna behöver underhållsbidrag för att skaffa sig pensionsskydd kan vara skäl för att bestämma att bidraget skall betalas med ett engångsbelopp.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motionsyrkanden som rör fördelningen av makars pensionsrättigheter i samband med en äktenskapsskillnad. Yrkanden om ändringar i nuvarande regler har därvid avstyrkts, senast våren 2004 (bet. 2004/05:LU22). Utskottet erinrade då om att gällande bestämmelser om bodelning inte utgör hinder mot att makar i samband med en äktenskapsskillnad och därpå följande bodelning träffar avtal om att i framtiden dela på ena makens framtida pension. Därutöver vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och hänvisade bl.a. till utskottets ställningstaganden i februari 2001 (bet. 2000/01:LU13).

I nämnda betänkande finns en mer ingående beskrivning av de olika synsätt som kan göra sig gällande vid ett ställningstagande till pensionsrättigheter vid bodelning. Utskottet konstaterade att nu gällande regler om pensionsrättigheter vid bodelning, som trädde i kraft den 1 januari 1999, kom till efter ingående överväganden våren 1998 till följd av de av riksdagen år 1994 beslutade genomgripande ändringarna i reglerna för ålderspensionssystemet. Ett enigt utskott och en enig riksdag ställde sig då bakom lagstiftningen (prop. 1997/98:106, bet. LU25, rskr. 232).

Utskottet finner inte heller nu skäl att förorda ändringar i bestämmelserna om hur pensionsrättigheter skall behandlas vid bodelning efter äktenskapsskillnad. Motionerna L259 och L289 yrkande 2 bör därför avslås.

Tidsfrister vid bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på bestämmelser om vissa tidsfrister vid bodelning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden och pågående arbete. Jämför reservationerna 11 (m, fp, kd, c) och 12 (fp, c).

Motionen

I motion L276 begär Jan Ertsborn m.fl. (fp) ett tillkännagivande om införande av en tidsgräns för rätten att påkalla bodelning efter en äktenskapsskillnad (yrkande 7). I samma motion begärs också ett tillkännagivande om att det bör införas regler om att lösöre som har tilldelats den ena maken i en bodelning och som skall avhämtas hos den andre maken, skall ha avhämtats senast vid en i bodelningen angiven tidpunkt (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Likalydande motionsyrkanden avstyrktes av utskottet våren 2005. Utskottet hade inte någon annan uppfattning än motionärerna om det angelägna i att makars ekonomiska mellanhavanden efter en äktenskapsskillnad klaras ut så snart som möjligt och att detta gäller även andra konsekvenser av en äktenskapsskillnad, t.ex. omhändertagande av lösöre. Utskottet utgick från att regeringen uppmärksammar frågan och vidtar erforderliga åtgärder utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida (bet. 2004/05:LU14).

I departementspromemorian (Ds 2005:34) Några bodelningsfrågor (jfr avsnittet Jämkning av bodelning) pekar utredaren på vissa bodelningsfrågor som, enligt utredarens mening, bör övervägas för framtiden. Utredaren anser bl.a. att frågan om preskription av rätt till bodelning enligt äktenskapsbalken bör bli föremål för utredning. Även andra frågor som har att göra med genomförandet av och verkställigheten av en bodelning tas upp i nämnda promemoria.

Utskottet vidhåller sin uppfattning om det angelägna i att makars mellanhavanden klaras ut så snart som möjligt efter en äktenskapsskillnad. Utskottet utgår från att de synpunkter som förts fram i ovan nämnda promemoria nu är föremål för överväganden inom Justitiedepartementet och att även de synpunkter som tas upp i motion L276 beaktas inom ramen för dessa överväganden. Enligt utskottets mening är det angeläget att nå en tillfredsställande lösning på den typ av problem som tas upp i motionen. I avvaktan

på resultatet av de överväganden som nu pågår finns det emellertid inte skäl för något uttalande från riksdagen med anledning av motionsyrkandena. Motion L276 yrkandena 6 och 7 bör således avslås.

Bodelningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en utvidgning av den s.k. ersättningsgarantin vid bodelning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 13 (m, fp, kd, c).

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L276 ett tillkännagivande om en utvidgning av den s.k. ersättningsgarantins tillämplighet (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Enligt rättshjälpslagen (1996:1619) får rättshjälp inte beviljas i en angelägenhet som rör bodelning i annat fall än vid klander av bodelning (10 § första stycket 8). Visst bistånd vid bodelning – ersättningsgaranti – kan emellertid lämnas med stöd av äktenskapsbalken (17 kap. 7 a §). Om det är skäligt med hänsyn till en makes ekonomiska och personliga förhållanden samt omständigheterna i övrigt, kan en domstol efter ansökan besluta att ersättning till bodelningsförrättare för högst fem timmars arbete skall betalas av allmänna medel om vissa i bestämmelsen närmare angivna villkor är uppfyllda.

Våren 2005 avstyrkte utskottet ett likalydande motionsyrkande om utvidgning av ersättningsgarantins tillämplighet (bet. 2004/05:LU14). Utskottet hänvisade till att staten i viss utsträckning bidrar till kostnaderna för bodelningsförrättare, och utskottet var inte berett att föreslå någon utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde.

Utskottet vidhåller alltjämt sitt ställningstagande och föreslår att riksdagen avslår motion L276 yrkande 5.

Nordisk lagharmonisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Nordiska ministerrådet. Jämför reservation 14 (fp, c).

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L276 ett tillkännagivande om en skyndsam harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

De nordiska justitieministrarna har initierat ett arbete i syfte att undersöka möjligheterna att harmonisera familje- och arvsrätten i Norden. En arbetsgrupp har genomfört jämförande studier beträffande äktenskapsrätten, successionsrätten samt rättsförhållandet mellan barn och föräldrar.

Den nordiska expertgruppen för familjerätt, en annan arbetsgrupp som består av tjänstemän från berörda departement i de nordiska länderna, har därefter fått mandat av Nordiska ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor (NÄL), ett organ inom Nordiska ministerrådet, att fortsätta utvärderingen av de praktiska behoven av en lagharmonisering. Detta arbete kommer att ske kontinuerligt under de närmaste åren. Inom ramen för arbetet i expertgruppen har det nyligen träffats en överenskommelse om revidering av 1931 års nordiska konvention om äktenskap, adoption och förmynderskap. De ändringar som beslutats gäller frågan vilket lands lag som skall tillämpas när det gäller makars förmögenhetsförhållanden, dvs. egendomsordningen i äktenskapet, när makarna har flyttat mellan de nordiska länderna. Ett syfte med överenskommelsen är att begränsa de negativa effekterna av att lagstiftningen inte är lika i de nordiska länderna. I korthet innebär överenskommelsen bl.a. att den lag som tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden inte omedelbart skall ändras när makarna bosätter sig i ett annat nordiskt land. Det nya bosättningslandets lag skall i stället bli tillämplig först efter en viss tid. Vidare innebär överenskommelsen att makarna får en möjlighet att genom avtal välja vilket lands lag som skall vara tillämplig på deras egendomsförhållanden.

Motionsyrkanden om harmonisering av den nordiska lagstiftningen på familjerättens område har tidigare avstyrkts av utskottet, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU14). Utskottet har ansett att det arbete som pågår inom Nordiska ministerrådet bör avvaktas.

Utskottet har i dag inte någon annan uppfattning. Därtill konstaterar utskottet att den nyligen beslutade överenskommelsen om ändring av 1931 års äktenskapskonvention, såvitt utskottet kan bedöma, bör överbrygga en del av de problem som i det här avseendet kan uppstå för personer som flyttar mellan de nordiska länderna.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion L276 yrkande 1.

Egendomsförhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på lagändringar som rör eigendomsförhållanden mellan makar, registrerade partner och sambor. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Nordiska ministerrådet. Jämför reservationerna 15 (m, fp) och 16 (v).

Motionerna

I motion L276 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) begärs tillkännagivanden om dels att det skyndsamt bör införas en regel om att från hälftindelningen vid bodelning undanta föräktenskaplig eigendom och vad som erhållits i arv och gåva (yrkande 2), dels att det bör införas en regel om rätt att avtala om att viss eigendom skall vara enskild vid äktenskapsskillnad och giftorättsgods vid dödsfall (yrkande 3).

Inger René m.fl. (m) begär i motion L297 ett tillkännagivande om att eigendom som erhållits genom arv eller gåva skall vara enskild eigendom (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Bestämmelser om makars eigendom finns i 7 kap. äktenskapsbalken. Av 7 kap. 1 § följer att en makes eigendom är giftorättsgods i den mån den inte är enskild eigendom. I 7 kap. 2 § regleras vilken eigendom som är enskild. Bestämmelser om vad som skall ingå i en bodelning finns i 10 kap. äktenskapsbalken. Äktenskapsbalkens bestämmelser om makars eigendom tillämpas på motsvarande sätt på registrerat partnerskap. I sambolagen finns bestämmelser om sambors eigendom och vad som skall ingå i bodelningen vid upplösning av ett samboförhållande.

Motionsyrkanden med motsvarande inriktning har vid flera tidigare tillfällen avstyrkts av utskottet, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU14). Utskottet anförde då att i den studie om äktenskapsrätten som gjorts inom Nordiska ministerrådet rekommenderar arbetsgruppen att eigendom som en make ägt före äktenskapet eller fått genom arv eller gåva inte skall ingå i en bodelning såvida inte makarna bestämt annorlunda genom avtal i form

av äktenskapsförord. Enligt arbetsgruppen talar flera skäl för en begränsning av delningsegendomen i äktenskapet när numera uppemot hälften av alla ingångna äktenskap upplöses genom äktenskapsskillnad. Det finns, enligt arbetsgruppen, inte något övervägande ändamålsskäl för att egendom som en make ägt före äktenskapet, ärvt eller fått i gåva enligt huvudregeln skall vara delningsbar vid äktenskapets upplösning. Utskottet har ansett att motionsyrkandena, med hänvisning till det pågående arbetet inom Nordiska ministerrådet, inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagen.

Utskottet har i dag inte någon annan uppfattning och föreslår att motionerna L276 yrkandena 2 och 3 samt L297 bör avslås.

Reservationer

1. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (kd)

av Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L313 yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt avslår motionerna 2005/06:L231, 2005/06:L239 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L252 yrkandena 1–3, 2005/06:L291 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7 och 8, 2005/06:L309 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L341 yrkande 2, 2005/06:L343, 2005/06:L375 yrkandena 4 och 22–26 samt 2005/06:L392.

Ställningstagande

Ett av äktenskapets ursprungliga ändamål är omsorgen om barnen. Alla barn har rätt att bli omhändertagna och omvårdade av sina båda biologiska föräldrar, eftersom dessa båda är orsaken till, och ansvariga för, barnets tillblivelse och existens. Äktenskapet är till för att så långt möjligt omge barnen med ett rättsligt och kärleksfullt sammanhang – en ”familjemiljö”, för att använda samma terminologi som FN:s barnkonvention, som säkrar deras rättigheter gentemot sina biologiska föräldrar och tydliggör föräldrarnas skyldigheter.

Att slå vakt om äktenskapet är därför, som jag ser det, att slå vakt om barnens rättigheter. Familjer med äktenskapet som grund är stabilare än andra familjer. Enligt all tillgänglig statistik är det större risk att barn till föräldrar som är sambor får uppleva att föräldrarna separerar jämfört med barn vars föräldrar är gifta. Vid en separation är risken givetvis större att barnet förlorar kontakten, helt eller delvis, med den ena föräldern. Barn har störst möjligheter att utvecklas och mogna på ett positivt sätt i en stabil familjemiljö.

I likhet med motionärerna anser jag att äktenskapet som institution bör bevaras som juridisk gemenskap även utifrån kulturella aspekter. Äktenskapet är en del av vårt kulturella arv och har genom tiderna varit benämningen på samlevnadsformen mellan man och kvinna. Som redan anförts har äktenskapet en stabiliserande funktion, och äktenskapet som sådant är därför förknippat med positiva värden.

Därutöver bör uppmärksammas att det internationellt sett kan bli problematiskt om vi inför en könsneutral äktenskapsbalk. Hittills är det få länder som har en sådan ordning, och många länder accepterar inte homosexuella äktenskap. Detta skulle kunna leda till problem även för personer av olika kön som har gift sig med varandra i Sverige.

För mig har alla människor samma absoluta och okränkbara värde oavsett kön, ålder, social position, etnisk och religiös tillhörighet eller sexuell identitet. Därför är det viktigt att betona att homosexuella i Sverige får registrera sitt partnerskap med samma rättsliga skydd som gifta. Ett partnerskap har med några få undantag samma rättsverkningar som ett äktenskap. Med den likabehandling som i dag finns mellan äktenskap och registrerat partnerskap anser jag att det inte finns något behov av att utreda frågan om en könsneutral äktenskapsbalk. Om det visar sig att partnerskapslagen är i behov av en modernisering är jag inte främmande för att en sådan kommer till stånd.

Att olika juridiska samlevnadsformer har olika benämningar och regleras genom olika lagar är, enligt min uppfattning, inte diskriminerande eftersom ingen missgynnas av den ordningen. Man kan inte heller anse det diskriminerande att heterosexuella inte får registreras som partner.

Jag anser att det är viktigt att samma möjligheter till förrättning av de olika samlevnadsformerna finns. Men ingen kyrka skall tvingas att utföra en förrättning som den av skilda skäl finner vara fel. Då går vi emot religionsfriheten. Kyrkorna måste själva bestämma. Det finns heller ingen anledning att ta ifrån kyrkorna vigselrätten, något som har föreslagits i vissa motioner. Det skulle bara krångla till det för alla som vill gifta sig i en kyrka. Nuvarande system fungerar bra och bör därför bevaras.

På grund av det anförda anser jag att det är av stor vikt att äktenskapsbalken lämnas orörd i sin nuvarande form, så att ett äktenskap även i fortsättningen endast kan ingås av en kvinna och en man. För samhället finns, vilket har framgått ovan, starka skäl att göra allt för att stärka äktenskapet som en varaktig relation mellan en man och en kvinna – för barnens skull. Mot denna bakgrund anser jag att frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning inte behöver utredas. Däremot skall samhället i opinionsbildning och lagstiftning framhålla att en medveten vilja till stabil familjegemenskap bäst markeras genom äktenskapet. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L313 yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt med avslag på motionerna L231, L239 yrkandena 1 och 2, L252 yrkandena 1–3, L291 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7 och 8, L309 yrkandena 1 och 2, L341 yrkande 2, L343, L375 yrkandena 4 och 22–26 samt L392, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Barnäktenskap och tvångsäktenskap, punkt 2 (fp, v)

av Jan Ertsborn (fp), Tasso Stafilidis (v) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju380 yrkande 28 och 2005/06:Sf383 yrkande 22 och avslår motion 2005/06:So429 yrkande 14.

Ställningstagande

Barnäktenskap och tvångsäktenskap är en företeelse som har nära samband med de starkt patriarkala miljöer som en del flickor och pojkar lever i. Sådana företeelser är dock inte förenliga med det svenska samhällets syn på jämställdhet och barnets rättigheter. De lagändringar som riksdagen beslutade om våren 2004 i syfte att förhindra barnäktenskap och tvångsäktenskap var därför mycket angelägna. Enligt den nuvarande lagstiftningen kan dock personer under 18 år ges tillstånd att ingå äktenskap om det finns särskilda skäl. I likhet med vad som anförs i motionerna Ju380 och Sf383 anser vi att denna dispensmöjlighet skall avskaffas så att ingen person under 18 år lagligen kan ingå äktenskap. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motionerna Ju380 yrkande 28 och Sf383 yrkande 22 samt med avslag på motion So429 yrkande 14, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Ogiltigförklaring eller återgång av äktenskap, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 9 och avslår motion 2005/06:L276 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser, i likhet med vad som anförs i motion L276, att det är angeläget med en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet. I samband med granskningen av regeringens förslag till åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap (prop. 2003/04:48) menade Lagrådet att rättsläget på det här området är oklart och efterfrågade en översyn. Vi anser att en sådan översyn nu måste komma till stånd, och det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 9 och med avslag på motion L276 yrkande 10, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 4 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L250 yrkande 1.

Ställningstagande

Liksom motionärerna anser jag att gällande regler om betänketid vid äktenskapsskillnad utsätter människor för ett onödigt lidande. Att en betänketid löper är, enligt min uppfattning, inte till fördel för någon, i synnerhet inte för barnen. Betänketiden drar i stället ut på processen och försätter människor i ansträngande situationer som för utsatta kvinnor och barn kan vara direkt livshotande. Våldsutsatta kvinnor befinner sig ofta i en särskilt svår situation. Att lagstiftningen tvingar dessa kvinnor att uthärda en betänketid är, enligt min uppfattning, stötande. Mot denna bakgrund anser jag att det ligger i tiden att nu göra en annan avvägning och låta människor skilja sig utan att det ställs krav på betänketid. Skulle parterna vid en senare tidpunkt ångra sig finns ju alltid möjligheten att ingå äktenskap igen. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L250 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L215, 2005/06:L234 och 2005/06:L317.

Ställningstagande

Vi anser att ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare är för låg. Ersättningen har varit oförändrad under många år. Det är, enligt vår mening, viktigt att uppmuntra människor att åta sig denna typ av uppdrag. Risker finns annars att det uppstår problem vid rekryteringen av vigsel- och registreringsförrättare.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen, senast våren 2004, uttalat sig för att ersättningsnivåerna bör höjas. Riksdagen har följt utskottet. Regeringen har nu beslutat att Äktenskaps- och partnerskapsutredningen skall se över vad som skall gälla i fråga om ersättning till vigselförrättare (dir. 2005:6). Utredningsuppdraget skall vara slutfört senast den 30 mars 2007. Vi anser att ett beslut om höjning av ersättningen måste fattas innan dess. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna L215, L234 och L317, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Sambolagen, punkt 7 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2005/06:L207 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2005/06:L207 yrkande 3.

Ställningstagande

Som anförs i motion L207 är den efterlevande i ett samboförhållande i praktiken helt utlämnad till arvingarnas godtycke om samboparet inte skrivit något testamente. I likhet med motionären vill jag ändra på det. Jag är dock inte beredd att förorda att sambolagen i det här avseendet helt jämsställs med äktenskapsbalken.

Enligt min mening bör ändringar komma till stånd i sambolagen som innebär att det införs en rätt för en sambo att under vissa förutsättningar få arva sin avlidna sambo. I de fall där den avlidna har barn kan det anses skäligt att dessa får ut sin laglott. När arvtagarna är äldre släktingar eller syskon till den avlidna bör dock rätten till arv i vissa fall få stå tillbaka till förmån för den efterlevande sambon, särskilt om samboförhållandet varat under lång tid. Det skulle t.ex. kunna införas en möjlighet för en efterlevande sambo att, efter prövning i domstol, få arva sin avlidna sambo.

I likhet med motionären anser jag således att frågan om arvsrätt för sambor behöver ses över i syfte att skapa ett starkare skydd för sambor. Det får ankomma på regeringen att ta initiativ till en sådan översyn.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med delvis bifall till motion L207 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motion L207 yrkande 3, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Översyn av samäganderättslagen, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlöv (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L320.

Ställningstagande

Samäganderättslagen som är från 1904 är ålderdomlig till sin utformning. Lagen kan medföra ett antal komplikationer om parterna inte är eniga om att upplösa ett samägande. Parterna kan till exempel vara oeniga om hur samägandet skall upplösas men eniga om att egendomen inte skall försälas på offentlig auktion. I det fallet anger lagen inte någon lösning på problemet. För i synnerhet sambor, men även makar och registrerade partner, som går skilda vägar kan lagens brist på flexibilitet skapa problem för båda parter, t.ex. beträffande egendom som har ett affektionsvärde. Mot denna bakgrund anser vi att en översyn av samäganderättslagen är nödvändig. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ till en sådan översyn.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L320, som sin mening ge regeringen till känna.

8. Jämkning av bodelning, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2005/06:Ju380 yrkande 19, 2005/06:Ju381 yrkande 19, 2005/06:Ju483 yrkande 23, 2005/06:L218, 2005/06:L236, 2005/06:L251 yrkande 1, 2005/06:L265 yrkande 3, 2005/06:L276 yrkandena 4 och 8, 2005/06:L361 och 2005/06:L395.

Ställningstagande

Vid äktenskapsskillnad görs en bodelning där makarnas tillgångar och skulder som huvudregel läggs samman och delas lika. Ett skadestånd som har dömts ut på grund av misshandel inom familjen kan påverka en bodelning på olika sätt. Vi anser att det måste klargöras i lagstiftningen att skadestånd av den typen inte skall inbegripas i bodelningen. Enligt vår mening är det oacceptabelt att en del av ett sådant skadestånd, som ett resultat av bodelningen, kan komma gärningsmannen till godo.

Även i andra avseenden behöver ändringar av bodelningsreglerna komma till stånd. Det gäller t.ex. jämningsregeln i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken där vi anser att en möjlighet till jämkning bör införas även till förmån för den av makarna som har minst giftorättsgods.

I juli 2005 lämnade en av Justitiedepartementet utsedd sakkunnig person departementspromemorian (Ds 2005:34) Några bodelningsfrågor. I promemorian föreslås lagändringar som ligger i linje med vår uppfattning om de ändringar som krävs vad gäller jämkning av bodelning. Vi anser att lagändringar på det här området måste prioriteras. Det får därför ankomma på regeringen att skyndsamt återkomma till riksdagen med lagförslag.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med delvis bifall till motionerna Ju380 yrkande 19, Ju381 yrkande 19, Ju483 yrkande 23, L218, L236, L251 yrkande 1, L265 yrkande 3, L276 yrkandena 4 och 8, L361 och L395.

9. Gemensamma lån vid bodelning, punkt 11 (v, c)

av Tasso Stafilidis (v) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L251 yrkande 2, 2005/06:L265 yrkandena 1, 6 och 7 samt 2005/06:A310 yrkande 9.

Ställningstagande

De som ingår äktenskap eller registrerar partnerskap ingår också en egendomsgemenskap, såvida inte annat avtalas i ett äktenskapsförord. Det innebär att den gemensamma egendomen skall delas vid äktenskapsskillnad eller upplösning av partnerskap. Om paret har gemensamma lån sker emellertid ingen uppdelning av skulderna vid en äktenskapsskillnad. De före detta makarna eller partnerna har därigenom fortfarande en delvis gemensam ekonomi. För att få till stånd en uppdelning av lånen krävs att långivaren och låntagarna är överens. Bankerna är inte alltid villiga att göra några förändringar i lånevillkoren. Det är inte heller säkert att båda låntagarna är överens om att lånen skall delas upp. Motsvarande problem finns när parterna t.ex. har gemensamma kreditkort. För inköp som en make gör efter det att en ansökan om äktenskapsskillnad har registrerats bör personligt betalningsansvar gälla för den maken.

Mot den här bakgrunden anser vi att det krävs lagändringar i syfte att göra det möjligt att dela upp lån och andra krediter vid äktenskapsskillnad och upplösning av partnerskap. Även i andra avseenden behöver lagstiftningen ses över. Lagstiftningen behöver vara utformad så att den inte förstärker den starkes rätt utan i stället stöder den redan sedan tidigare utsatta parten. För att åstadkomma detta behövs, enligt vår mening, en total översyn av den lagstiftning som rör regleringen av privatekonomisk karaktär mellan makar, registrerade partner och sambor. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna L251 yrkande 2, L265 yrkandena 1, 6 och 7 samt A310 yrkande 9, som sin mening ge regeringen till känna.

10. Pensionsrättigheter vid bodelning, punkt 12 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L259 och 2005/06:L289 yrkande 2.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna anser jag att rätten till pension bör delas lika mellan makar efter en äktenskapsskillnad. I dag har män betydligt högre pensioner än kvinnor. Så länge äktenskapet varar har båda makarna rätt till en likvärdig levnadsstandard även om de bidrar på olika sätt genom sina inkomster. Intjänade pensionsrättigheter borde följa samma princip. Nuvarande system som innebär att privata pensionsförsäkringar som huvudregel skall ingå i en bodelning, medan andra typer av pensionsrättigheter skall lämnas utanför är, enligt min mening, inte rimlig. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna L259 och L289 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

11. Tidsfrist vid bodelning, punkt 13 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 7.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion L276 anser vi att det är otillfredsställande för såväl makar som andra berörda att ekonomiska mellanhavanden hålls svävande under en mycket lång tid efter en äktenskapsskillnad. I rättspraxis finns exempel på att en ansökan om förordnande av bodelningsförrättare, som inkom först nio år efter äktenskapsskillnaden, har bifallits (RH 2002:19). Det finns, enligt vår mening, behov av att införa en tidsgräns för rätten att påkalla bodelning efter en äktenskapsskillnad. Vi vill peka på att utskottets majoritet våren 2005 utgick från att regeringen uppmärksammar frågan och vidtar erforderliga åtgärder utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida. Därefter har det i departementspromemorian (Ds 2005:34) Några bodelningsfrågor föreslagits att frågan om införande av en preskriptionsregel för rätt till bodelning bör bli föremål för utredning. Det får ankomma på regeringen att nu ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

12. Verkställighet av bodelning, punkt 14 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Mia Franzén (fp) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 6.

Ställningstagande

I en bodelning bestäms bl.a. fördelningen av makarnas lösöre. Om en make vägrar att till den andra maken lämna ut lösöre som denne enligt bodelningen har rätt till finns möjlighet att vända sig till kronofogdemyndigheten och begära verkställighet. Om en make däremot vägrar att hos den andra maken hämta lösöre som i bodelningen tilldelats den förstnämnda maken finns inte någon motsvarande möjlighet. Den make som innehar lösöret måste förvara detta på ett lämpligt sätt och kanske för lång tid framöver, vilket kan förorsaka kostnader och andra olägenheter. Det borde införas en möjlighet för en bodelningsförrättare att föreskriva att avhämtande av lösöre skall ske vid en viss tidpunkt och att rätten till lösöret annars förfaller. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 6, som sin mening ge regeringen till känna.

13. Bodelningskostnader, punkt 15 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlöv (kd) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att de regler i 17 kap. 7 a § äktenskapsbalken som innebär att ersättning till en bodelningsförrättare kan betalas av allmänna medel är för begränsade. Framför allt begränsningen till fem timmars arbete, men även övriga begränsningar, medför att ersättningsgarantin är till föga hjälp för den som vill få till stånd en bodelning i situationer där den andra maken är passiv eller rent av obstruerar. En ouppklarad bodelning medför ofta

personliga svårigheter att gå vidare i livet, t.ex. genom att lösöret inte blir delat eller att lån med solidarisk betalningsskyldighet finns kvar. Det föreligger, enligt vår mening, ett stort behov av att flera bodelningar blir genomförda. En möjlighet härtill skulle vara att utvidga gränserna för ersättningsgarantins tillämplighet. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

14. Nordisk lagharmonisering, punkt 16 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Mia Franzén (fp) och Annika Qarlssoon (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 1.

Ställningstagande

De nordiska länderna har en mer än hundraårig tradition av lagsamarbete på familjerättens område. Fram till 1920-talet var äktenskapslagarna närmast identiska men har sedan glidit isär på grund av nationell lagstiftning. Eftersom de rättsliga lösningarna i de olika nordiska länderna skiljer sig avsevärt åt i vissa viktiga frågor bör, enligt vår uppfattning, en lagharmonisering komma till stånd. En överenskommelse har nu träffats om vissa ändringar i 1931 års äktenskapskonvention såvitt gäller val av tillämplig lag. Dessa ändringar är inte tillräckliga, och det arbete som pågår i den nordiska expertgruppen för familjerätt går alldeles för långsamt samtidigt som antalet nordiska medborgare som byter hemvistland kontinuerligt ökar. Enligt vår mening bör arbetet med en nordisk lagharmonisering påskyndas. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

15. Egendomsförhållanden, punkt 17 (m, fp)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Henrik von Sydow (m) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L276 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06:L297 yrkande 1.

Ställningstagande

Motivet bakom den nu gällande regeln om hälftindelning vid äktenskapskillnad är att skydda den ekonomiskt svagare parten. Med den alltmer utvecklade jämställdheten mellan könen, där parterna i ett förhållande vanligtvis är självförsörjande, minskar behovet av att ekonomiskt skydda någon av parterna. Därtill kommer att antalet separationer ökar. Nära hälften av alla äktenskap slutar med äktenskapskillnad. En följd härav är att antalet omgiften ökar. I dessa fall har makarna ofta mer egendom vid äktenskapets ingående än när det första äktenskapet ingicks.

Mot denna bakgrund anser vi, liksom motionärerna, att det är dags att överge den strikta hälftindelningen vid bodelningar och i stället införa en rätt att från hälftindelningen undanta såväl föräktenskaplig egendom som sådan egendom som erhållits genom arv och gåva. Om gåvogivaren eller testator inte förbjudit det bör det finnas en möjlighet för den enskilde att genom äktenskapsförord förordna att egendomen skall vara giftorättsgods. Arbetet med att införa dessa förändringar bör intensifieras och behöver inte, som utskottets majoritet anser, vara beroende av överenskommelser med andra länder.

Vi anser också att det bör införas en rätt för parterna att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid skilsmässa, men giftorättsgods vid dödsfall. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna L276 yrkandena 2 och 3 samt L297 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

16. Egendomsförhållanden, punkt 17 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L276 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:L276 yrkande 2 och 2005/06:L297 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att det bör införas en rätt för parterna att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid äktenskapskillnad, men giftorättsgods vid dödsfall. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L276 yrkande 3 samt med avslag på motionerna L276 yrkande 2 och L297 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (fp, c)

Jan Ertsborn (fp), Mia Franzén (fp) och Annika Qarlssoon (c) anför:

Vi anser att Sverige i likhet med Belgien, Nederländerna, Spanien och Kanada bör ge alla par oavsett sexuell läggning möjlighet att ingå äktenskap. Vi delar därmed den åsikt om en könsneutral äktenskapsbalk, och ett upphävande av partnerskapslagen, som framförs i bl.a. motionerna L291 och L341. Äktenskapsbalken reglerar de rättsliga förhållandena mellan makar, bl.a. om ingående av äktenskap, underhåll och bodelning vid äktenskapsskillnad. Äktenskapet får även juridiska följder inom andra områden utanför äktenskapsbalken, t.ex. gällande föräldraskap, beskattning och socialförsäkringar. Att neka samkönade par möjligheten till äktenskap kan bara försvaras om homosexuella och heterosexuella förhållanden såg helt olika ut, vilket inte är fallet. Den känslomässiga och ekonomiska sammanflätning som finns i en parrelation är likadan oavsett om parterna råkar vara homo-, bi- eller heterosexuella.

Man kan då invända att partnerskapslagen ger samkönade par tillgång till så gott som alla av äktenskapets effekter. Det argumentet är dock inte hållbart. Partnerskapslagen är och förblir en särslagstiftning, och särslagstiftningar utan objektiva skäl kan inte försvaras. Den enda objektiva skillnaden mellan samkönade och olikkönade par är att två personer av samma kön aldrig kan bli föräldrar tillsammans på biologiskt vis, en begränsning som för de allra flesta vore helt främmande att använda för att hindra äktenskap för ett heterosexuellt par som av något skäl inte kan bli föräldrar. Det bör i detta sammanhang också poängteras att många homo- och bisexuella har barn. Vi anser för övrigt, i likhet med vad som anförs i t.ex. motion L291, att ett registrerat partnerskap – så länge partnerskapslagen kvarstår – fullt ut skall ha samma rättsverkningar som ett äktenskap.

Införandet av en könsneutral äktenskapsbalk påverkar inte i sig statens förhållande till trossamfunden eller trossamfundens vigselrätt. Den företrädare för ett trossamfund som beviljas vigselrätt åläggs enligt dagens regler ingen tvingande skyldighet att förrätta vigsel för ett enskilt par, och vi ser ingen anledning att ändra på denna grundläggande princip. Precis som i dag bör trossamfundens företrädare kunna utöva sin vigselrätt utifrån sin religiösa äktenskapssyn. Däremot skall ett enskilt par alltid kunna gifta sig inför en civil myndighet. Det bör dock, enligt vår mening, inte införas en tvingande ordning med s.k. civiläktenskap. När det gäller rätten att – så länge partnerskapslagen finns kvar – förrätta registrering av partnerskap anser vi, i likhet med vad som anförs i t.ex. motion L291, att trossamfund skall ges den rätten.

Det är positivt att en utredning om könsneutral äktenskapslagstiftning nu har kommit till stånd. Vi anser att det i utredningens direktiv finns en tillfredsställande beskrivning av de sakfrågor som behöver belysas, och mot bakgrund av det utredningsarbete som nu pågår har vi valt att inte avge någon reservation.

2. Könsneutral äktenskapslagstiftning, punkt 1 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

Jag ser det som mycket positivt att en utredning om könsneutral äktenskapslagstiftning har tillsatts. Jag anser också att det i utredningens direktiv finns en tillfredsställande beskrivning av de sakfrågor som behöver belysas.

Flertalet av de motionsyrkanden som utskottet nu har att ta ställning till behandlar frågeställningar som kommer att aktualiseras inom ramen för utredningen. Jag vill dock i det här sammanhanget framhålla att det, enligt min uppfattning, inte är sakligt motiverat att två personer av samma kön inte skall åtnjuta samma juridiska rättigheter och skyldigheter som två personer av motsatt kön. En modern äktenskapslagstiftning skall inte ge något utrymme för att människor särbehandlas beroende på sin sexuella läggning eller vem de väljer att leva med. Att bibehålla dagens lagstiftning som särskiljer partnerskap från äktenskap är diskriminerande och därmed oacceptabelt. För att undanröja denna diskriminering bör homosexuella par likställas med heterosexuella makar genom en gemensam könsneutral äktenskapslagstiftning i likhet med vad som är fallet i bl.a. Belgien, Nederländerna och Spanien. Ett könsneutralt äktenskap innebär i praktiken att partnerskapslagen inte kommer att fylla någon funktion utan bör avskaffas.

Vad särskilt gäller motionsyrkanden som behandlar krav på en ordning med s.k. civiläktenskap vill jag också klargöra min inställning. Sverige har i dag en ordning där staten delegerar vigselrätt åt bl.a. trossamfunden. Vid millennieskiftet genomfördes en radikal förändring av relationen mellan staten och Svenska kyrkan. För att ytterligare anpassa denna förändring till den situation som råder kulturellt och religiöst i det svenska samhället anser jag att trossamfunden inte skall få behålla den delegerade vigselrätten. I stället bör det införas en ordning, i likhet med vad som gäller i många andra europeiska länder som Belgien, Nederländerna och Italien, där enbart staten tillhandahåller det juridiskt bindande äktenskapet, s.k. civiläktenskap. Ett sådant civiläktenskap ligger helt i linje med kravet på en könsneutral äktenskapslagstiftning. Det religiöst grundade äktenskapet bör, oavsett trosuppfattning, vara en angelägenhet för paret och inte för staten. Principen om allas likhet inför lagen missbrukas genom nuvarande ordning där vigselrätten delegeras ut till trossamfund som i sin tur kan välja att neka någon vigsel.

Mot bakgrund av det omfattande utredningsarbete som nu pågår har jag valt att inte avge någon reservation.

3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 6 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

Jag delar motionärernas uppfattning att ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare bör höjas. Detta är dock en fråga som skall tas upp inom ramen för Äktenskaps- och partnerskapsutredningen. Om utredaren anser att länsstyrelserna liksom i dag bör förordna personer som företräder det allmänna vid ingående av äktenskap, skall det utredas vad som bör gälla beträffande dessa förordnanden, t.ex. när det gäller ersättning till vigselförrättare. Med hänvisning till detta har jag valt att inte reservera mig.

4. Jämkning av bodelning, punkt 10 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

I likhet med motionärerna anser jag att bodelningsreglerna måste ses över för att man skall komma till rätta med de problem som kan uppstå i situationer när en make eller partner har gjort sig skyldig till övergrepp mot en närstående och förpliktas att betala skadestånd. Det måste även enligt min mening klarläggas i lagstiftningen att skadestånd av den typen inte skall inbegripas i bodelningen och på det sättet komma gärningsmannen till godo.

En sakkunnig person har haft i uppdrag att utreda dessa frågor och i departementspromemorian (Ds 2005:34) Några bodelningsfrågor har förslag till lagändringar lämnats. Promemorian har remissbehandlats och ärendet bereds nu inom Justitiedepartementet. Jag förutsätter att regeringen snarast möjligt lägger fram förslag till lagändringar. Mot bakgrund härav har jag valt att inte avge någon reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju380 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om äktenskapskillnad och reglerna om skadestånd samt reglerna om skadestånd och försörjningsstöd.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den dispensmöjlighet som finns i dag bör avskaffas så att ingen person under 18 år lagligen kan ingå äktenskap.

2005/06:Ju381 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en ändring av reglerna gällande skadestånd på grund av brott och bodelning.

2005/06:Ju483 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skadestånd på grund av brott mot maken/makan normalt sett inte skall räknas med vid bodelningen.

2005/06:L207 av Ana Maria Narti (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ojämlikheterna mellan sambolagen och äktenskapsbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en skyndsam översyn och omarbetning av sambolagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en bred informationskampanj om sambolagens bestämmelser.

2005/06:L215 av Chatrine Pålsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över ersättningen till borgerliga vigselförrättare i syfte att ge dem en mer skälig ersättning.

2005/06:L218 av Magdalena Andersson och Jan-Evert Rådström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder gällande skadestånd.

2005/06:L231 av Margareta Pålsson och Ewa Thalén Finné (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätt för förrättare av vigslar och partnerskap att viga och registrera i hela landet.

2005/06:L234 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättningen till förrättare av vigsel och registrerat partnerskap.

2005/06:L236 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till utdömt skadestånd.

2005/06:L239 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att ett par som vill registrera partnerskap får möjlighet att söka dispens från 18-årsregeln.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att trossamfund ges rätt att förrätta registrering av partnerskap.

2005/06:L250 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att betänketiden vid äktenskapsskillnad tas bort.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att möjligheten att överklaga en dom av äktenskapsskillnad eller en dom av upplösning av registrerat partnerskap tas bort.

2005/06:L251 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att skadestånd som utgått på grund av att en registrerad partner, make eller sambo misshandlat sin kvinna eller man eller annan nära anhörig skall undantas från bodelning.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att det skall ske en uppdelning av lån vid bodelning med anledning av upplösning av partnerskap, skilsmässa eller upplösning av samboförhållande.

2005/06:L252 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att äktenskapslagstiftningen görs könsneutral.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att partnerskapslagen avskaffas under förutsättning att äktenskapslagstiftningen görs könsneutral.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att vigselrätten tas bort från Svenska kyrkan och andra trossamfund.

2005/06:L259 av Allan Widman m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till tjänstepension skall behandlas som giftorätts gods.

2005/06:L265 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs en total översyn av svensk lagstiftning som rör regleringen av privatekonomisk karaktär mellan makar och sambor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skadestånd vid övergrepp mellan makar eller sambor skall vara enskild egendom och följaktligen inte ingå i bodelning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bankerna genom lagstiftning skall ha skyldighet att dela lån vid skilsmässa eller bodelning om det begärs av ena parten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att från den dag begäran om skilsmässa eller bodelning registreras hos Skattemyndigheten skall personligt betalningsansvar gälla för inköp.

2005/06:L276 av Jan Ertsborn m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsamt harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt införa en regel om att från hälftindelningen vid bodelning undanta föräktenskaplig egendom och vad som erhållits i arv och gåva.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en regel om rätt att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid skilsmässa och giftorätts gods vid dödsfall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en regel om att från hälftindelning vid bodelning undanta skadestånd på grund av misshandel inom familjen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utvidgning av ersättningsgarantins tillämplighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att införa regler om att avhämtnade av lösöre skall
ha skett senast vid i bodelningen angiven tidpunkt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om införande av en tidsgräns för rätten att påkalla
bodelning.
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av
jämningsregeln i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken enligt vad i moti-
onen anförs.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om
sådana äktenskap som ingås under tvång, av misstag, under svek
eller av personer med bristande rättskapacitet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om återinförande av en återgångsregel för äktenskap
som ingåtts trots äktenskapshinder och utan ansökan om dispens.

2005/06:L289 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att makars intjänade pensionsrättigheter bör delas
lika i samband med bodelning.

2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en gemensam äktenskapsbalk för alla par oavsett
sexuell läggning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att partnerskapslagens anknytningskrav skall avskaf-
fas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att de trossamfund som själva så önskar skall få
behörighet att förrätta partnerskapsceremonier enligt samma villkor
som gäller för vigslar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en internationellt privaträttslig konvention om part-
nerskap.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den nordiska familjerättsliga konventionen om
äktenskap, adoption och förmynderskap skall utvidgas till att också
omfatta partnerskap.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om avskaffande av lagen om registrerat partnerskap i
samband med att samkönade par ges rätt att ingå äktenskap.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en revision av återstående författningstexter vars ordalydelse diskriminerar mot sambor av samma kön.

2005/06:L297 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att egendom som erhållits genom arv eller gåva skall vara enskild egendom.

2005/06:L309 av Gudrun Schyman (-):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa äktenskapsbalken.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på ny samlevnadsbalk som reglerar samlevnadsförhållanden där såväl kön som sexualitet är ovidkommande och där parternas skyldigheter och rättigheter regleras oavsett parternas inbördes relationer.

2005/06:L313 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en medveten vilja till stärkt familjegemenskap markeras genom äktenskapet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnkonventionen bör tillgodoses i all samlevnadslagstiftning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utredningen om könsneutrala äktenskap skall läggas ned.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man vid utformningen av regler om skatter och sociala förmåner skall undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människor förlorar ekonomiskt på att gifta sig eller vinner ekonomiskt på att skilja sig.

2005/06:L317 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen beslutar att borgerliga vigsel- och partnerskapsförrättare får ersättning jämförbar med andra förrättare.

2005/06:L320 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet att omgående göra en översyn av samäganderättslagen.

2005/06:L341 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en könsneutral äktenskapslagstiftning.

2005/06:L343 av Mikael Oscarsson och Per Landgren (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en folkomröstning skall arrangeras om regeringens utredning föreslår ett könsneutralt äktenskap.

2005/06:L361 av Kerstin Engle m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadeståndsansättning vid fall av våld i nära relationer.

2005/06:L375 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet skall verka för att förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap skall gälla för registrerade partner.
22. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att äktenskapsbalken görs könsneutral.
23. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att partnerskapslagen avskaffas under förutsättning att äktenskapsbalken görs könsneutral.
24. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att anknytningsvillkoren i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap avskaffas.
25. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att det införs en möjlighet att söka dispens från 18-årsregeln enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.
26. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att uppdragen att förrätta vigslar och att förrätta partnerskap skall vara likvärdiga och likställda.

2005/06:L392 av Börje Vestlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om könsneutral äktenskapslagstiftning.

2005/06:L395 av Britta Rådström och Carin Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadestånd till misshandlade kvinnor.

2005/06:Sf383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnäktenskap och tvångsäktenskap måste motverkas effektivare.

2005/06:So429 av Hillevi Engström (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att lagstiftningen inte skall acceptera äktenskap som skett genom ombud, där en part inte själv deltagit.

2005/06:A310 av Margareta Andersson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att det behövs en total översyn av svensk lagstiftning som rör regleringen av privatekonomisk karaktär mellan makar och sambor.